

наступним чином. Повні втрати, зумовлені посухою та іншими факторами, що її супроводжують, у період посівної та період весняної вегетації становлять $7 / 0.56 = 12.5$ ц / га. Повні втрати у зимовий період становлять $6 / 0.56 = 10.7$ ц / га. Повні втрати у літній період становлять $4 / 0.56 = 7.1$ ц / га. Середній рівень річних втрат врожаю, розрахований за схемою рис. 2 при нових значеннях максимально можливих втрат, дав результат 5.5 ц / га, що співпадає із виконаною вище статистичною оцінкою.

Таким чином, ми виконали оцінку імовірності втрат врожаю, зумовлених погодними ризиками на різних етапах вегетаційної схеми вирощування зернових та фізичних втрат врожаю, що їм відповідають. Економічну оцінку даних втрат виконати набагато складніше, оскільки при цьому слід враховувати ряд інших чинників. Перший з них – це динаміка середньої врожайності зернових в Україні. Статистичний аналіз врожайності зернових в Україні та рентабельності зерновиробництва за останнє десятиріччя показує, що рентабельність визначається сумою валових зборів зерна за два останні роки [6]. При цьому, збільшення валового збору веде до зменшення рентабельності. Другим фактором, який чинить помітний позитивний вплив на рентабельність, є експорт зерна. Експортні поставки зерна розвантажують внутрішній ринок і зменшують його пропозицію при стабільному попиті. Рівень рентабельності зерновиробництва у конкретному регіоні визначається врожайністю зернових у даному регіоні та її співвідношенням із середнім значенням врожайності для України. При цьому, чим вищою є врожайність зернових у регіоні, тим вищою є рентабельність зерновиробництва у цьому регіоні і навпаки. Отже, рентабельність зерновиробництва можна розглядати у двох аспектах: часовому і просторовому. В часовому розрізі зменшення врожайності зернових в масштабах України, зумовлене погодним та іншими факторами, призводить до збільшення рентабельності для поточного року і навпаки. У просторовому розрізі значення врожайності зернових у деякому регіоні визначає рентабельність зерновиробництва у цьому регіоні.

Висновки. У роботі запропоновано логіко-імовірнісний підхід до моделювання і оцінки погоднокліматичних ризиків при вирощуванні озимих зернових культур. Показана важливість врахування несумісності реалізації несприятливих погоднокліматичних станів, які призводять до втрат врожаю на кожному з етапів вегетаційного циклу. Виконана оцінка повних втрат врожаю зернових для кожного з етапів вегетаційного циклу, зумовлених як погодним, так і іншими факторами. Економічною оцінкою ефекту втрат врожайності є зміна рентабельності зерновиробництва, яка складним чином залежить від співвідношення середньої врожайності зернових в Україні та врожайності у даному регіоні.

Література

1. Крылатых Э.Н. Проблема экономических рисков в агропромышленном комплексе / Э.Н. Крылатых // Проблемы прогнозирования. – 1999. – № 5. – С. 81–90.
2. Скрипник А.В. Экспортный потенциал та ризики аграрного сектору України / А.В. Скрипник, Т. Зінчук // Економіст. – 2009. – № 11. – С. 16–20.
3. Рябинин И.А. Надежность и безопасность структурно-сложных систем / Рябинин И.А. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2007. – 276 с.
4. Стефанишин Д.В. Вибрані задачі оцінки ризику та прийняття рішень за умов стохастичної невизначеності / Стефанишин Д.В. – К. : Азимут-Україна, 2009. – 104 с.
5. Адаменко Т. Проект аграрного маркетингу. 11.11.2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lol.org.ua/ukr/>
6. Грицюк П.М. Аналіз, моделювання та прогнозування динаміки врожайності озимої пшениці в розрізі областей України / Грицюк П.М. – Рівне : НУВГП, 2010. – 350 с.

Надійшла 15.10.2010

336.027(4/9)

Н. М. ТЮРІНА, О. В. НІКІТІНА
Хмельницький національний університет

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА — ПОЗИТИВНІ ЗДОБУТКИ

Дана стаття містить альтернативні визначення кризи та нестандартні пропозиції забезпечення населення від негативних наслідків її прояву. У статті запропоновано до застосування ряд способів, які покладені на збагачення досвіду як науковців, так і простих громадян у боротьбі з кризою.

This article contains alternative determinations of crisis and non-standard suggestions of protection of population from the negative consequences of her display. The row of methods, which are fixed on enriching of experience, both scientists and simple citizens on a fight against a crisis, is offered in the article to application

Ключові слова: фінансова криза, наслідки.

Вступ. Як відомо, у кожному негативному явищі можна знайти свої позитивні віхи. Одним із корисних моментів фінансової кризи можна назвати альтернативні, а часто й доволі несподівані, шляхи її

подолання, що виникли у різних країнах. Глобальна світова криза має й точну дату початку: 15 вересня 2008 року у Сполучених Штатах Америки стався крах Lehman Brothers, одного із найпотужніших банків наддержави. Почалася паніка на світових біржах, за принципом доміно почали падати акції понад чотирьох тисяч американських компаній, і зовсім скоро подія, яка ніби не мала до України жодного відношення, відгукнулася у нас найвідчутнішим чином.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні теми досліджень, пов'язані з світовою фінансовою кризою, мають досить широкий спектр підходів: економіка, психологія, політика тощо. Спосіб відображення кризових явищ на поведінці людей, тобто психологічний аспект даного питання, вивчали такі вчені, як: Е. Еріксон, Д. Маттесон, Б.Г. Ананьєв та С.Л. Рубінштейн. Кризу як «ситуацію соціальної нестабільності» розглядають науковці Р.А.Ахмеров та К.Н. Василевська. Політичний бік кризового впливу є предметом дослідження Г.Крючкова та Ю. Мацієвського. Економічні аспекти світової фінансової кризи висвітлені у працях О. Василика, К. Павлюка, Н. Романченка, Р. Беляєва, Р. Лисенка та інших.

Метою статті є висвітлення розуміння кризи з точки зору пересічного громадянина, адаптація захисних заходів від наслідків її дії до українських реалій.

Виклад основного матеріалу. Пошук ефективного способу захисту від кризових подій і їх наслідків для найбільш незахищеного об'єкту впливу – простого населення – почався в Аргентині ще 2001 року, тоді подібні явища вважалися досить локальними, поки це не торкнулось світового господарства. Стаття «Смертельне танго: аргентинський досвід виживання» містила ряд порад як вижити в умовах повного колапсу усіх систем життєзабезпечення. Рукопис передруковували газети, пересилали друзям електронною поштою, передавали знайомим у роздруковках. Основними розділами даного «довідника виживальника» були: «місто чи передмістя», «послуги», «вода», «електропостачання», «газ», «менталітет», «сірий/чорний ринок», «золото», «зброя», «злочинність», «список», «провізія», «інше», «здоров'я», «безпека».

Проте наші співвітчизники також мають чим похвалитися щодо винайдених способів виходу із кризи цілком прийнятними шляхами. Так, на весь російськомовний Інтернет прославився Віктор Сергієнко, програміст із Києва, який ще 2004 року переїхав зі столиці у село, і став там жити практично натуральним господарством. Хроніки його життя, відомі як «Метод Кошастого», стали не менш популярними, ніж аргентинські поради. Слід віддати Вікторові належне – його поради мали вельми практичний зміст. Це не були поради пересічного дауншифтера – здати за великі гроші квартиру у столиці і на них жити в українській чи індійській глибинці. «Кошастий» зі знанням справи ділився досвідом: запас чого слід мати на все життя (сіль, якісний металевий посуд, цвяхи тощо), що і як вирощувати на городі тощо. У його порадах була рація міської людини із технічною освітою, яка не возвеличує давній досвід сільських «дідів-прадідів». Наприклад, за методом Кошастого зовсім не обов'язково працювати на землі до втрати пульсу, натомість можна забезпечити сім'ю харчами без зайвих фізичних навантажень. Слід навідріз відмовитись від свині, натомість тримати кіз, користуватись не лопатами, а сучасним культиватором, навчитись робити компост (чого в наших селах практично не роблять) тощо. І навіть, якщо міські мешканці й не кинуться рятуватися у села, то більшість порад В. Сергієнка знайдуть застосування і у спокійному дачному житті. Отож, не тільки аргентинці можуть похвалитися нестандартними підходами щодо поліпшення поточного становища за кризових умов.

Криза, попри своє негативне значення принесла ряд позитивних понять як в повсякденне спілкування, так і в економічну термінологію. Так, саме поняття кризи отримало досить неоднозначні синоніми: матрешка, міхур, що луснув.

Для того, щоб отримати уявлення про поняття кризи як «міхура» не потрібно згадувати будову і функції внутрішніх органів людини. Все зводиться до розуміння ситуації переповнення будь-якої ємності, навіть в економічному сенсі. До літа 2008 р. сукупна маса фінансових контрактів (вона ж світова фінансова система) оцінювалася в суму біля квадрильйона (мільйон мільярдів) доларів, або 15-17 світових ВВП. Система складалася з двох нерівних частин – первинних інструментів і дериватів. На первинні інструменти (облігації, банківські позики, акції, паї і т. ін.) доводилося 150–200 трлн доларів, на похідні від них деривати (без врахування похідних від валюти, дорогоцінних металів і біржової сировини) – 750 трлн доларів за номіналом. Об'єм похідних вторинних контрактів перевищував об'єм первинних не менше, ніж у чотири рази, складаючи близько 80 % від загального об'єму, і, у свою чергу, складався із 77 трлн доларів на біржі і 684 трлн доларів позабіржових [3].

Світова фінансова система виросла за 20 років не менше, ніж у 20 разів, її вибухове зростання відбувалося в основному поза регульованими торговельними майданчиками і поза видимими регулювальникам балансами. Зріст супроводжувався різким підвищенням концентрації: 26 % позабіржових дериватів припадало на п'ять комерційних банків США, а лідер ринку J.P. Morgan Chase за розмірів капіталу у 133 млрд доларів тримав 90,4 трлн доларів контрактів дериватів, тобто понад 10 % від загальної світової кількості. Даний дисбаланс і призвів до глобального збою у розподілі контрактів і, як наслідок, до падіння всієї фінансової системи [4].

Світова фінансова криза у розгляді її як «матрешки» має кілька складових частин (підкриз):

1) банківська система;

- 2) глобалізація товарних ринків;
- 3) світові гроші;
- 4) інститути;
- 5) теорії та переконання.

Причини, що зумовили банківську кризу, були предметом дослідження багатьох вчених і науковців. Тому особливої уваги потребує решта підкрис. Сенс глобалізації – у доведенні до кінця розподілу праці. Кожен спеціалізується і концентрується на виробництві того, у чому має перевагу, і всі торгують на єдиному ринку, чия невидима рука без втоми розставляє усе по місцях. У результаті витрати мінімізуються, а ефективність і прибуток досягають максимуму. Основоположником описаної гармонії заслужено вважається Адам Сміт. У 2009 р. обіг світової торгівлі досяг 64% від світового ВВП проти 42% у 1980 р. Для «Великої сімки» і Росії ці показники помітно нижчі і складають відповідно 47% і 45%. Для нових індустріальних країн Азії таке співвідношення не може не приголомшувати, оскільки складає 184 %. Отож, причина гостроти кризи № 2 полягає у тому, що спеціалізація країни, яка виросла, і перманентний дисбаланс національних попитів і пропозицій не супроводжувались розширенням ні міждержавної системності, ні антикризових можливостей національних урядів. Причина особливої гостроти глобальної товарної кризи ще й у тому, що гіпертрофована фінансова система забирає в останньої економіки ліквідність і капітал у той самий момент, коли вони потрібні більш за все. Для більшої стійкості національного господарства або має бути більше системності у світі, або менше залежності від світового ринку в країні. Основними способами виходу мають стати [2, 3]:

- структурна збалансованість національного господарства в межах світового – завжди;
- участь у великому торговельному блоці, на членів якого доводиться значна доля торгівлі – бажано;
- масштабна скоординована реакція національних і міжнародних інститутів – у випадку спаду.

Третя криза – криза світових грошей, характеризується нездатністю незабезпечених паперових грошей, що випускаються однією країною-емітентом, безпечно обслуговувати світове господарство, а також кризою долара як світової валюти. Долар коливається відносно євро з амплітудою у 25–30% на рік і відносно нафти – більше 100% за рік, що в кращому разі означає точність доларового виміру у ± 12 –15%, у порівнянні з рентабельністю в багатьох галузях менше, ніж на 10%. Пропонується декілька альтернатив:

- повернення у сьогодення повноцінно забезпечених грошей, тобто до золота або його аналогів;
- домовленість про долар;
- домовленість про незабезпечену альтернативу долару;
- домовленість про синтетичні наднаціональні гроші, наприклад, на спеціальних правах запозичення

(SDR).

Криза інститутів має найбільш гострий стан. Небачена глибина і глобальність нинішньої кризи викликані накопиченими за 30 років безпрецедентними дисбалансами і розривами, що виросли до межі, між товарною, фінансовою і грошовою системами світу. Перша – по-справжньому і рівномірно глобальна, друга теж глобальна, але гіпертрофована і сконцентрована, третя – фактично національна і не лише не пов'язує перші дві, навпаки, все більше їх розводить у всіх значеннях цього слова. Усунення дисбалансів між ними і є перемогою над кризою.

Необхідний новий рівень розуміння фундаментальних процесів, потрібні правильні переконання, які б знайшли правильні носії, і самі носії, що сповідають вірні переконання. Потрібна загальна працююча платформа, що дозволяє знаходити компроміси, приймати рішення і втілювати їх у життя. «Проблеми, з якими ми зіштовхуємося, не можуть бути вирішені на тому ж рівні мислення, який створив ці проблеми», – даний вислів Ейнштейна вдало характеризує ситуацію, що склалась. Відсутність загальної для всіх адекватної системи координат за необхідності демократичного консенсусу перетворює кожне практичне питання на питання світоглядне. Детально і докладно ця ситуація проілюстрована в класичній роботі: «Троє поросять», де герої мали різне уявлення про характер і масштаб можливих загроз, відповідно цьому визначали стратегії і, як виявилось, отримали різні шанси на подальше існування і якість життя.

Після Другої світової війни, вчених Леонтьєва і Кейнса, в економічній науці не сказано нічого фундаментально нового. 150 років марксисти сперечаються з класиками, що важливіше – праця або капітал. 70 років кейнсіанці сперечаються з класиками про те, чи відновлюється ринкова рівновага сама або їй потрібно допомагати. 30 років монетаристи сперечаються з кейнсіанцями з питання, що важливіше – пропозиція грошей або попит на товари. Криза теорії і переконання потребує нових наукових досліджень, відкриттів, розширення теоретичної і практичної бази. Потрібна наука іншого рівня складності та універсальності, яка виходить з цілісності світу, досліджує якісні відмінності у структурах явищ, процесів і суспільств за схожого зовнішнього вигляду, враховує вичерпаність земних ресурсів і повну вартість їх використання, відновлення, пов'язуючи економіку з енергетикою і термодинамікою в несуперечливу систему, розуміє суть і динаміку людського капіталу в усій його багатогранності і суперечності. Іншими словами, наука, яка не суперечить тому, що видно з вікна.

На нашу думку, кризу можна представити і у якості бренду. Останнім часом більшість рекламних кампаній мали саме антикризове спрямування: «Віники, мітли оптом. Антикризові ціни», «Антикризова пропозиція...», «Кризові знижки...». Перелік можливо продовжувати до безкінечності. Можна

стверджувати, що розрахунок маркетологів на ажіотаж населення був правильним. Адже таким вже є наш менталітет, реакція на слова «знижка», «акція» є однозначно позитивною, особливо коли всі думки в голові пересічного громадянина націлені хоч на якусь економію. Брендівість кризи і її вдале застосування у просуванні товарів і послуг принесли свої результати – високі прибутки корпораціям і простим підприємцям.

До того ж, кризовий процес викликав небувалу хвилю гумору у постраждалих, адже саме вміння сміятись над гострими проблемами власного життя завжди рятувало наш народ. Крилаті вислови і жарти над кризою склали так званий «кризовий словник».

Висновки. «Нагадаю вам і собі, що виживання – це всього лише виживання, воно потрібне не заради самого життя, а заради щасливого, повного життя» – ці слова В.Сергієнка повинні бути стартовими для розуміння кризи кожним громадянином і урядовцем. Якість життя населення – ось, що страждає в пергу чергу. Поради як вижити, антикризові способи економії та гумор самих українців повинні стати не єдиним шляхом боротьби зі злиднями і безробіттям. Питання пошуку шляху виходу із кризи стоїть не за простими людьми, уряд повинен цим опікуватися, а народ, як завжди, сподіватиметься на «вищу силу». Втома народу України від постійного пошуку «просвіту» буде каталізатором у допомозі уряду, якщо це буде потрібно. Головне, дочекається планів і подальших рішучих дій від самої влади.

Література

1. Супруненко О. Криза, рік перший: політ нормальний / Супруненко О. // Український журнал. – 2009. – № 9. – С. 67 – 78.
2. Дорошенко І.В. Глобальна фінансова криза і її вплив на розвиток економіки України / Дорошенко І.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua
3. <http://worldcrisis.ru/crisis/vicsrg>
4. <http://www.ut.net.ua/art/168/0/1683/>

Надійшла 05.10.2010

УДК 622.25

О. Ф. ШАРЛАЙ, І. В. ТРОЦИШИН
Хмельницький національний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ КАРТКОВИХ ЛІЧИЛЬНИКІВ НА КП «ХМЕЛЬНИЦЬКВОДОКАНАЛ»

Представлено розрахунок вартості лічильника та розрахунок ефективності впровадження карткових лічильників для комунальних підприємств.

The charges meter and calculation of the effectiveness of card-meter in utilities is present here.

Ключові слова: передоплата, лічильник, прибуткове комунальне підприємство.

Вступ. Проаналізувавши сучасний стан оплати за надані послуги для Хмельницькводоканалу було виявлено деякі проблеми і основна з них – своєчасна оплата за надані послуги. Дана проблема пов'язана з тим, що споживачі не виплачують своєчасно кошти за водопостачання або платять з відстрочкою платежу на декілька місяців. Це призводить до накопичення боргів Хмельницькводоканалу перед енергопостачальною компанією, боргів з оплати праці, боргів перед міським бюджетом і боргів перед організаціями, що забезпечують технічну підтримку підприємства. Це призводить до таких наслідків, як несвоєчасне виявлення пошкоджень і ремонт водогону, що унеможливує надавання якісних та своєчасних послуг.

Ця стаття присвячена проведенню економічних розрахунків щодо споживання води населенням м. Хмельницького, розрахунку вартості виготовлення і встановлення лічильників та розрахунку економічного ефекту для комунального підприємства після встановлення інтелектуального лічильника.

Об'єкт дослідження – процес надання передплатних послуг за водопостачання.

Предметом дослідження є ефективність використання передоплачуваних карткових лічильників на комунальних підприємствах.

Метою роботи є розрахунок економічної ефективності встановлення карткових лічильників на комунальному підприємстві «Хмельницькводоканал» та виведення даного підприємства з боргів, навіть не зважаючи на відносно велику вартість лічильника.

В статті виконані розрахунки для представлення ефективності встановлення карткових лічильників.

Основна частина

Визначимо середню кількість людей, які проживають в одній квартирі. Загальна кількість квартир і приватних будинків становить 106122 (станом на кінець 2010 р.) [1]. Населення м. Хмельницького 261000 людей.